

INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

VEM TAR ANSVAR?

En kvalitativ studie om myndigheters och kvinnojourers arbete med våldsutsatta kvinnor.

Nina Kjellström & Izabella Olsson

Examensarbete för Kandidat i sociologi, 15hp
Handledare: Hans Ekbrand
Termin/år: HT 2016

Abstrakt

Titel: Vem tar ansvar? En kvalitativ studie om myndigheters och kvinnojourers arbete med våldsutsatta kvinnor.

Författare: Nina Kjellström & Izabella Olsson

Handledare: Hans Ekbrand

Examinator: Emma Engdahl

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi 15hp

Tidpunkt: HT 2016

Antal tecken inkl. blanksteg: 68449

Syfte och frågeställningar

I studien undersöks vilket stöd och bemötande myndigheter och kvinnojourer erbjuder våldsutsatta kvinnor, vilka förståelser de har av våldet samt om och hur verksamheterna samverkar. Syftet är att analysera hur kunskapsluckor hos myndigheter kan förklara att våldsutsatta kvinnor vänder sig till kvinnojourers stödverksamhet när det är polisen, socialtjänsten och hälso- och sjukvården som bär det yttersta ansvaret.

Metod och material

Totalt genomfördes tio semistrukturerade intervjuer som transkriberades och analyserades utifrån en feministisk ansats. Respondenterna är uppdelade i fyra informantgrupper som representerar de olika verksamheterna.

Huvudresultat

Behovet av kvinnojourer kan förklaras genom kunskapsluckor hos myndigheter som tar sig uttryck genom varierande uppfattningar om vad ett bra stöd och bemötande innebär, missvisande föreställningar om våldsutsatta kvinnor samt hur de ser på fenomenet mäns våld mot kvinnor. Det finns ingen tydlig strategi på hur samverkan ska tillämpas mellan verksamheterna, men mycket av ansvaret, framför allt från socialtjänsten, läggs på kvinnojourer. Samtliga informantgrupper är eniga om att kvinnojourer är mest kompetenta i fråga om mäns våld mot kvinnor och bemötandet av våldsutsatta kvinnor.

Nyckelord: Mäns våld mot kvinnor, kvinnojour, myndigheter, kunskap, stöd och bemötande

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till de personer som ställt upp som respondenter. Utan er hade vi aldrig kunnat genomföra den här studien.

Vi vill också tacka varandra för ett gott samarbete och för att uppsatsskrivandet inte blev så kaotiskt som vi hade förväntat oss, utan istället roligt, lärorikt och en tid av fängslande diskussioner.

Innehållsförteckning

KAPITEL 1	6
INLEDNING	6
Bakgrund	6
<i>Egen bakgrund</i>	7
Syfte	7
<i>Frågeställningar</i>	7
 KAPITEL 2	9
TEORI	9
Den manliga dominansen	9
Mäns våld mot kvinnor	9
Våld	10
Våldets normaliseringsprocess	11
Stödsökandeprocessen	12
Byråkratens situation	12
 KAPITEL 3	14
TIDIGARE FORSKNING	14
Polis	14
Socialtjänst	15
<i>Lotteri</i>	15
<i>Förklaringsmodeller</i>	15
<i>Kunskap</i>	16
Hälso- och sjukvård	17
Relationen mellan teori och tidigare forskning	17
 KAPITEL 4	19
METOD	19
Informantgrupper	19
Tillvägagångssätt	21
Etiska reflektioner	21
 KAPITEL 5	23
ANALYS OCH RESULTAT	23
Vilket stöd och bemötande erbjuder socialtjänsten/polisen/hälso- och sjukvården våldsutsatta kvinnor?	23
<i>Socialtjänsten</i>	23
<i>Polisen</i>	24
<i>Hälso- och sjukvården</i>	25
<i>Uppfattningar om andra verksamheters stöd och bemötande</i>	26
Vilket stöd och bemötande erbjuder kvinnojourer våldsutsatta kvinnor?	27
Hur fungerar samverkan mellan polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och kvinnojourer gällande våldsutsatta kvinnor?	29
Vilka förståelser av våldet har professionella i de olika verksamheterna som arbetar med våldsutsatta kvinnor?	31
<i>Mäns våld mot kvinnor</i>	31

<i>Våld</i>	32
<i>Föreställningar om våldsutsatta kvinnor</i>	33
<i>Kunskap och intresse</i>	35
KAPITEL 6.....	37
SAMMANFATTANDE DISKUSSION	37
REFERENSER.....	39
BILAGA: INTERVJUGUIDE	42

Kapitel 1

Inledning

Studien inleds med de bakomliggande orsakerna till vårt val av ämne, i form av en bakgrund om mäns våld mot kvinnor och kvinnojourverksamheten samt en redovisning av syftet och frågeställningarna. Därefter presenteras de teorier och den tidigare forskning som tillämpas för att styrka empirin och studiens resultat, och metoderna med vilka vi genomfört studien. I analysen förs en diskussion kring frågeställningarna genom att lyfta respondenternas svar och knyta an dessa till teori och tidigare forskning, för att sedan avsluta studien med en sammanfattande diskussion var vi uttalar oss om studien.

Bakgrund

BRÅ rapporterar att det under 2013 gjordes 2136 anmälningar av kvinnofridskränkning och 27 056 anmälningar av misshandel mot kvinnor, och att det är endast vart femte fall som anmäls (Roks 2013). I *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning* framkommer det att 67 procent av kvinnor mellan 18-64 år har utsatts för våld och/eller trakasserats sexuellt efter sin 15-årsdag (Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski 2001:10). En tredjedel av kvinnorna som blivit utsatta för våld av en partner har sökt hjälp, framför allt av sjukvården, men 81 procent av de senaste våldshändelserna har inte polisanmälts (Lundgren et. al. 2001:48, 51).

Under samma år utfärdades 105 623 stödåtgärder av kvinnojourer runt om i Sverige, vilket innefattar allt från stödsamtal till skyddat boende. Angela Beusang som är ordförande för Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, menar att kvinnojourer tar ett stort ansvar över de kvinnor och tjejer som är utsatta för mäns våld – trots att ansvaret, enligt socialtjänstlagen, borde ligga på kommunerna. Att det inkom 16 116 stödförfrågningar från myndigheter stärker Beusangs teori om att kommunerna betraktar kvinno- och tjejjourerna som ett redskap för att uppfylla sitt ansvar, vilket är problematiskt med anledning av att jourerna också tar emot kvinnor som inte först går via en myndighet (Roks 2013).

I *Slag i luften. En utredning om myndigheter, mansvåld och makt* kritiserar kommunernas socialkontor för att inte ta sitt ansvar utan att istället lämna över det på kvinnojourer. Endast 150 av Sveriges 289 kommuner har en kvinnojour och av dessa får 68 stycken inte något

ekonomiskt stöd av kommunen, vilket gör att socialtjänstens ansvarsöverlämning kan resultera i att våldsutsatta kvinnor står helt utan någon hjälp (SOU 2004:121:116). Utredningen kritiserar också polisens bemötande av våldsutsatta kvinnor genom att bland annat referera till en avhandling i kriminologi, *Vilja med förhinder – Polisens samtal om kvinnomisshandel*, var det konstateras att kvinnan måste uppträda på ett visst sätt för att utredningen ska bli lyckad. Det belastar kvinnan om hon tidigare har blivit utsatt för våld av samma man som hon anmäler och om polisen anser att hon har egen skuld i våldshändelsen, samt om hon inte visar tacksamhet och samarbetsvilja (SOU 2004:121:94).

Egen bakgrund

År 2015 var vi båda med på en studiecirkel på en av Göteborgs kvinnojourer och har sedan dess arbetat som ideella jourkvinnor. Vi upplever att våldsutsatta kvinnor många gånger uttrycker besvikelse och sorg över hur de har blivit bemötta av myndigheter, och en stor del av arbetet som jourkvinna är att erbjuda stöd och vägledning i kontakten med olika hjälpinstanser. Vi har också pratat med kvinnor som valt att inte söka sig till någon myndighet, utan istället vänt sig direkt till vår kvinnojour. Med anledning av detta har ett intresse väckts för att undersöka vilken kunskap myndigheter och vården har om bemötande och våldets konsekvenser samt vilken samverkan som finns mellan olika instanser.

Syfte

Med anledning av att polisen, socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska erbjuda ett fullgott stöd för våldsutsatta kvinnor är vi intresserade av att se hur de arbetar med mäns våld mot kvinnor och vilka skillnader som finns i bemötande och kunskapsnivå. Syftet med studien är att undersöka hur kunskapsluckor hos myndigheter kan förklara att våldsutsatta kvinnor söker sig till kvinnojourers stödverksamhet.

Frågeställningar

Vilket stöd och bemötande erbjuder socialtjänsten/polisen/hälso- och sjukvården våldsutsatta kvinnor?

Vilket stöd och bemötande erbjuder kvinnojourer våldsutsatta kvinnor?

Hur fungerar samverkan mellan polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och kvinnojourer gällande våldsutsatta kvinnor?

Vilka förståelser av våldet har professionella i de olika verksamheterna som arbetar med våldsutsatta kvinnor?

Frågeställningen om samverkan mellan myndigheterna samt kvinnojourer berör även kunskapen som respektive verksamhet har om sitt eget och de andras ansvarsområden och stödinsatser. I frågeställningen gällande de professionellas förståelse av våldet ingår även frågan om huruvida förståelsen kan kopplas till deras utbildning och/eller engagemang.

Kapitel 2

Teori

I det här kapitlet teoretiseras förståelser av våldsstrukturer och våldsformer, stödsökandes upplevelser av att söka hjälp samt myndigheters förhållningssätt till våldsutsatta kvinnor. Våldets normaliseringsprocess lyfts med anledning av att flera respondenter menar att det är en teori som är nödvändig att känna till i sitt arbete med våldsutsatta kvinnor.

Den manliga dominansen

Den manliga dominansens styrka ligger i att den betraktas som neutral och därmed inte blir ifrågasatt (Bourdieu 1999:21). Den befästs genom symboliskt våld, det vill säga subtila våldsmetoder och växlandet mellan nedvärdering och beröm (Bourdieu 1999:11). I alla delar av samhället kategoriseras saker och egenskaper utifrån normer om manlighet och kvinnlighet. Det blir särskilt tydligt i ett sexuellt förhållande var det manliga symboliserar det aktiva medan det kvinnliga symboliserar det passiva. Genom att kropparna anpassar sig efter normerna omvandlas det manliga begäret till ett begär av att äga och det kvinnliga begäret till ett av mannens dominans (Bourdieu 1999:34). Det symboliska våldet tvingar kvinnan till att dela mannens uppfattning om relationen och sig själv, och kan leda till att hon klandrar sig själv för att inte uppfylla den kvinnliga normen. Att kontinuerligt blir nedvärderad resulterar i en ”inlärld hjälplöshet” som får henne att betrakta sig själv utifrån hans ögon (Bourdieu 1999:48, 76). Enligt Bourdieu är äktenskapsmarknaden det yttersta tecknet på hur samhället premierar mannens överordning genom att betrakta honom som ett subjekt och kvinnan som ett objekt. I äktenskapet fungerar kvinnan som ett redskap för att höja mannens anseende, och genom symboliskt våld betraktas objektifieringen som naturlig (Bourdieu 1999:71-72).

Mäns våld mot kvinnor

Mäns våld mot kvinnor används som begrepp med anledning av att vi anser att det bäst beskriver ett samhällsproblem som grundar sig i manlig överordning och kvinnlig underordning. Med begreppet hävdar vi varken att det finns endast två kön eller att det inte förekommer våld var förövaren är något annat än man och den våldsutsatta något annat än kvinna. Däremot hävdar vi att det är en del av genusordningen och att någon annan benämning underminerar problematiken.

Ett perspektiv som tar hänsyn till genusordningen är kvinnoperspektivet. Enligt det förstås våldet som ett redskap för att reproducera mannens dominans över kvinnan, vilken finns med anledning av kulturella normer som definierar vad det är att vara man respektive kvinna (Lundgren et al. 2001:14). I *Slag i luften* kritiserar benämningen ”våld i nära relationer” för att osynliggöra könsmaktsordningen och det våld som i långt högre utsträckning drabbar kvinnor (SOU 2004:121:73). För att kunna motverka mäns våld mot kvinnor krävs det att problemet kallas vad det faktiskt är (SOU 2004:121:95). Vi kritiserar inte att ”våld i nära relationer” används som avdelningsnamn, utan ställer oss kritiska till att det används som begrepp även när samtalet handlar om specifikt mäns våld mot kvinnor. Likaså makt- och kontrollperspektivet utgår från genusordningen, och lyfter vikten av att inte se våldet som isolerade handlingar mot kvinnor som söker sig till våldsamma män (Lundgren 2004:91-92).

Enligt konfliktperspektivet har våldet inte någon direkt koppling till genusordningen då män och kvinnor, i en heteronormativ relation, betraktas som jämbördiga. Utifrån det resonemanget är inte ”mäns våld mot kvinnor” ett användbart begrepp (Lundgren 2004:88). Inom kulturperspektivet görs en distinktion mellan svenskt och utomsvenskt våld, var det förstnämnda betraktas som ett avvikande beteende medan det sistnämnda berör invandrarfamiljer som sägs vara särskilt präglade av patriarkala strukturer. Kulturen förklarar endast det våld som inte anses utgöra ett avvikande beteende, vilket innebär att kulturperspektivet används när det förekommer våld inom en invandrarfamilj eller av en förövare med utomsvensk härkomst (Lundgren 2004:90).

Våld

Det finns en homogen bild av våldsrelationer, då framställningen av ”den misshandlade kvinnan” ofta förknippas med extrema fall av fysiskt våld, vilket kan leda till att många kvinnor har svårt att identifiera sig med den. Det är därför viktigt att lyfta att våld kan innefatta flera olika typer av handlingar och att de kan tolkas och erfaras på olika sätt (Agevall 2012:143). Exempel på olika våldsformer är fysiskt, psykiskt, sexuellt och passivt våld - som alla kan ske indirekt eller direkt.

Fysiskt våld är många gånger konkret och ofta vittnar kroppen om dess närvaro, men det kan även vara dolt och orsaka smärta, minnen, oro, värk, ångest och rädsla (Agevall 2012:144). Forskning visar att det ofta förekommer sexuellt våld i relationer där det förekommer fysiskt

våld, och det sexuella våldet kan ta sig många uttryck. Det kan vara i form av verbala, sexualiserade kränkningar men också tvång till sexuella handlingar (Agevall 2012:147). Det psykiska våldet kan vara svårt att definiera. Många gånger handlar det om att skapa rädsla hos kvinnan men det kan också handla om att skuldbelägga kvinnan och på så vis försöka bryta ner hennes självkänsla. Psykiskt våld kan även ta sig i uttryck genom att mannen vill isolera kvinnan från vänner, familj och andra sociala sammanhang. Ett annat exempel på psykisk våld är vetskapen om att mannen är en potentiell våldsman. Ofta kan det psykiska våldet behöva relateras till andra typer av våld för att det ska uppmärksammas och begripliggöras (Agevall 2012:145). Passivt våld kan vara en fråga om en beroendeställning mellan kvinnan och mannen, där mannen på olika sätt försöker skada kvinnan. Passivt våld kan också vara en konsekvens av ett fysiskt omsorgsbehov där personen med makt vägrar att hjälpa den som är beroende av stöd, exempelvis genom att medvetet förvägra den andres medicin eller att möblera om i huset så att den rullstolsbundne har svårt att ta sig fram i sitt eget hem (Agevall 2012:148).

Våldets normaliseringsprocess

Våldets normaliseringsprocess beskriver en process av nedbrytning var den våldsutsatta kvinnan till slut internaliserar våldet och ser det som normalt (Lundgren 2004:13). Våldet är ofta genomtänkt och en strategi för att kunna kontrollera kvinnan och hennes livsutrymme (Lundgren 2004:27). I en relation där mannen utsätter kvinnan för våld är det därför vanligt att han växlar mellan våld och ömhet, för att kunna vara både den som skadar och den som tröstar. Han får också makten att besluta hur våldet ska börja och hur det ska sluta, och hur han ska trösta (Lundgren 2004:32).

I det första skedet betraktas våldet som en olycka där ingen kan klandras, för att följas av det andra skedet där mannen klandras för att vara den som skapar våldet – dock för att snabbt gå över till ett tredje skede där kvinnan istället klandrar sig själv. Det är när kvinnans egen verklighetsuppfattning börjar försvinna som det tredje skedet startar, där hon förstår sig själv utifrån mannens bild av henne. Mannen har, genom isolering, hjärntvätt, växlandet mellan våld och ömhet och emotionell kontroll, fått kvinnan att tro att det är hon som gör att han inte har något annat val än att tillrättavisa henne (Lundgren 2004:62-64).

Lundgren menar att normaliseringsprocessen till stor del handlar om att definiera manlighet respektive kvinnlighet. ”Mannen skapar sin maskulinitet på våldets arena” och tillämpar

genomtänkta strategier för att kunna ha kontroll över kvinnan (Lundgren 2004:42). Kvinnlighetens norm beror på den specifika situationen, med anledning av att den aldrig ska kunna uppfyllas. Hon ska vara på det sätt han önskar just då, annars måste han hävda sin manlighet och ändra hennes beteende genom våld (Lundgren 2004:38). Processen handlar i grund och botten om att mannen vill tvinga kvinnan till underkastelse för att själv nå total dominans (Lundgren 2004:37).

Stödsökandeprocessen

Om en våldsutsatt kvinna är missnöjd över tidigare erfarenheter med en specifik instans är det större sannolikhet att hon inte kommer att vända sig dit igen (Liang, Goodman, Tummala-Narra & Weintraub 2005:78). Något som i hög grad förklarar att få kvinnor polisanmäler är att många får höra om att polisen har brustit i sitt bemötande exempelvis genom att kvinnor skuldbeläggs, inte blir hörda eller stereotypiseras utifrån föreställningar om kön, etnicitet och klass (Liang et al. 2005:77). Det är mindre troligt att kvinnan söker hjälp om hon inte anser att myndigheten kommer att kunna förstå hennes livssituation, samt att hon, om hon beslutar sig för att söka hjälp, vänder sig till den myndighet där hon tror att hon kommer att bli bäst bemött på (Liang et al. 2005:79).

Kvinnor som har stöd av familj eller vänner är mer troliga att vända sig till en formell hjälpinstans. Detta på grund av att kontakter med myndigheter kommer att starta en lång process som kräver att kvinnan närvarar vid upprepade förhör där hon tvingas berätta specifika detaljer om våldshändelserna, att hon kommer möta mannen i rätten, att hennes privatliv kan komma att bli offentligt och att både pengar och tid förloras. Forskning visar att stödet från familj och vänner påverkar framför allt kvinnor med låga ekonomiska resurser i deras val om vart de ska vända sig när de söker hjälp (Liang et al. 2005:80).

Byråkratens situation

Michael Lipsky är grundaren till teorin Street-level bureaucracy som på svenska är mest känt som gräsrotsbyråkraterna. Teorin fokuserar på arbetet utifrån gräsrotsbyråkratens perspektiv och handlar om människor som arbetar i den offentliga sektorn närmast medborgarna och på så vis har både klientens och organisationens krav att förhålla sig till. Det kan vara exempelvis socialsekreterare, lärare och poliser som har valt den typen av arbete för att de vill bidra till samhället, men som upplever att otillräckliga resurser hindrar dem från att uppnå det.

Deras arbete innebär ett stort ansvar och de har stor påverkan på människors liv då de beslutar om förmåner eller negativa åtgärder för allmänheten (Lipsky 1980:18). Det krävs handlingsfrihet för att gräsrotsbyråkraterna ska ha möjlighet att ge alla individer ett möte präglat av medkänsla och flexibilitet, men istället är de låsta till regelverk och riktlinjer som utformats av politiker och myndigheter som befinner sig högre upp i hierarkin. Det kan vara problematiskt då gräsrotsbyråkraterna hamnar mitt emellan den hjälpsökande och organisationen, var den hjälpsökande vill ha individuell service medan organisationen vill erbjuda generella lösningar. Utmaningen för gräsrotsbyråkraterna är att få den hjälpsökande att passa in i organisationen genom att kategorisera, det vill säga att göra den hjälpsökande till en klient och först då kan organisationen ta sig an personen som ett ärende och vägleda den till rätt insatser (Johansson 2007:56, Lipsky 1980:57).

Begreppet "creaming" beskriver gatubyråkratens förhållningssätt till klienten. Ett exempel är att gatubyråkraten kan besluta sig för att arbeta med den klient som har störst chans att lyckas, trots att den personen har minst behov av hjälp. Creaming kan också betyda att gatubyråkraterna väljer att hjälpa eller avvisa klienter beroende på vilka fördomar och preferenser personen i fråga har. Det kan till exempel handla om huruvida gatubyråkraten anser att klienten förtjänar stöd eller inte (Lipsky 1980:49). Gräsrotsbyråkraterna har stor makt över de hjälpsökande då de har full insyn i de hjälpsökandes ärende och är de yttersta beslutsfattarna som tolkar den hjälpsökandes behov. Samtidigt har gräsrotsbyråkraten ett ansvar om att ha full insyn i sin egen verksamhet för att kunna ge det stöd som den hjälpsökande har rätt till (Johansson 2007:87).

Kapitel 3

Tidigare forskning

I det här kapitlet presenteras forskning som lyfter förekomsten av kunskapsluckor inom polisen, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Det beskrivs som bristande engagemang och kompetens som tar sig i uttryck genom att bemötandet varierar beroende på vilken myndighetsanställd som tar emot den våldsutsatta kvinnan. Avslutningsvis beskrivs relationen mellan teorierna och den tidigare forskningen, samt hur dessa kommer att integreras med empirin.

Polis

I rapporten *En utvärdering av projekt Karin* utvärderar Rikspolisstyrelsen, i samarbete med Lunds universitet, projekt Karin som startades då flera professionella aktörer uppmärksammat brister i bemötandet hos myndigheter gentemot våldsutsatta kvinnor (Agevall, Rejmer & Sonander 2010:9). Polisens ansvar för den våldsutsatta kvinnan är unikt på så sätt då det ofta är polisen som är den första myndighetskontakten för kvinnan. Polisen ansvarar för att kvinnans upplevda känsla vid möte och kontakt med polis ska vara positiv, då det anses ha stor betydelse för hennes fortsatta medverkan i en eventuell rättsprocess och hennes egen återhämtning (Agevall et al. 2010:42).

Om en kvinna upplever polisen eller anmälningsupptagaren som nonchalant eller avvisande kan detta leda till att hon inte vill fortsätta berätta. I en enkätundersökning som genomfördes i samband med utvärderingen svarade 60 % av de deltagande kvinnorna att de upplevt anmälningsupptagaren som känslolokall och stressad. Vid anmälningstillfället eller eventuella förhör är det polisens ansvar att se till att den våldsutsatta kvinnan får information om vad det finns för stöd att få hos andra myndigheter och organisationer och även hjälpa dem att ta kontakt om så önskas. Vid enkätundersökningen visade det sig att 30 % av kvinnorna inte hade fått frågan om det behövde hjälp med att få kontakt med andra myndigheter eller organisationer (Agevall et al. 2010:47). Vid en utvärdering av Polismyndigheten i Uppsala län framkommer det även att det finns stora skillnader i engagemang och utförande av hot- och riskbedömningar. Det finns brister på rutiner om hur arbetet ska fungera då det skiljer sig,

från polis till polis, i hur delaktiga de är och i vilken utsträckning de utför hot- och riskbedömningar (SOU 2006:65:154).

Socialtjänsten

Lotteri

I *Att ta ansvar för sina insatser: socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor* förklaras varierande kunskaper och skillnader i bemötande hos socialsekreterare som arbetar med våldsutsatta kvinnor genom att socialsekreterare har olika kompetens inom området (SOU 2006:65:13). Stödet liknas vid ett lotteri där det gäller att ha tur med att få träffa en socialsekreterare som har tillräckliga kunskaper och därför inte tvivlar på eller skuldbelägger kvinnan (SOU 2006:65:156). Utredningen lägger fram två huvudsakliga problem: det ovannämnda lotteriet som många gånger beror på vilket intresse som finns hos den enskilda handläggaren, och att många handläggare önskar mer kunskap men att det råder en brist av kompetenshöjning och vidareutbildningar på det kontor där de arbetar (SOU 2006:65:239).

Många socialkontor ser kvinnojourer som deras främsta redskap för att bemöta de våldsutsatta kvinnornas behov (SOU 2006:65:146). Också de våldsutsatta kvinnorna som intervjuats under utredningens gång upplever att kvinnojourerna är de som försöker att förstå situationen och kan erbjuda tillräcklig information om de diverse processerna som kvinnan kan behöva genomgå under och efter exempelvis en polisanmälan eller vårdnadstvist (SOU 2006:65:159).

Förklaringsmodeller

I kandidatuppsatsen *Mäns våld mot kvinnor: ett socialsekreterarperspektiv* har sex socialsekreterare på olika enheter intervjuats om mäns våld mot kvinnor. Flera informanter menar att känslor av maktlöshet kan förklara våldsanvändandet på så vis att våldet blir ett redskap för att återfå den makt som mannen känner att han har förlorat (Svensson 2009:29). Det framkommer också att några av informanterna hänvisar till våldet som ett "relationsproblem" där mannen och kvinnan inte ensamma kunnat lösa sin dispyt och därför söker hjälp från en myndighet, och att de anser det vara viktigt att poängtera att kvinnan också kan ha använt våld – men att det inte märks då det är en "metod" som inte ger några yttre skador (Svensson 2009:30). Vad samtliga sex socialsekreterare är överens om är att mannens uppväxt kan användas som förklaringsmodell till varför han utövar våld i relationen. Genom att själv ha blivit slagen av en förälder eller inte fått lära sig om respekt finns en risk för att han själv kommer att utsätta sin partner för våld (Svensson 2009:28).

Samtliga informanter är eniga om att vilken kvinna som helst kan bli utsatt för våld i en nära relation, men också att det är mer förvånande när snälla och blyga kvinnor blir utsatta. Detta för att det är svårare att se att de kunnat provocera fram våldet på något sätt (Svensson 2009:33, 36). Gällande stödinsatser framkommer det att det är praktiska åtgärder som socialkontoret kan tillhandahålla, såsom ekonomiskt bistånd, kontaktförmedling samt skyddat boende på en kvinnojour. Därefter ansvarar kvinnojournerna för att den utsatta kvinnan får hjälp med att bearbeta och tala om det som hon har blivit utsatt för (Svensson, 2009:40). Att kvinnor kan påverkas på olika sätt framkommer i hur informanterna talar om ”starka” respektive ”sköra” kvinnor, var de förstnämnda kännetecknas av viljan av att gå vidare och lämna våldet bakom sig (Svensson 2009:43).

Kunskap

Veronica Ekström skriver i sin avhandling *Det besvärliga våldet* (2016) om socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Studien bygger på intervjuer med socialsekreterare och kvinnor som varit utsatta för våld i nära relationer. Resultatet visar att de våldsutsatta kvinnornas behov ofta omförhandlas och anpassas för att socialtjänsten ska kunna hantera det och att stödet som de våldsutsatta kvinnorna blir erbjudna kan se väldigt olika ut. Stödsamtal och behandling är exempel på insatser som inte alltid erbjuds enligt de intervjuade socialsekreterarna. Socialsekreterarna lyfter också bostadsfrågan som ett stort problem inom deras arbete, då det inte alltid har möjlighet att erbjuda nya bostäder för de våldsutsatta kvinnorna. De våldsutsatta kvinnorna som blivit intervjuade beskriver att de även saknar ett stöd i samband med rättsprocessen (Ekström 2016:87-90). Stödet från socialtjänsten till kvinnorna varierar för att socialsekreterarna sätter olika krav på kvinnorna. Ibland får kvinnorna stöd endast om de har lämnat sin man eller att det har bestämt sig för att lämna, medan andra kvinnor kan få stöd utan att ha lämnat (Ekström 2016:93). Ekström lyfter vikten av gemensam kunskap hos socialtjänsten för att de ska kunna ge det stöd som det finns behov av. Kunskap om området variera mellan socialsekreterarna, då många kommer i från olika bakgrunder med olika utbildningar där vissa inte har någon utbildning alls utöver socionomutbildningen. Även tillgången till handledning, som beskrivs som en viktig faktor för kompetenshöjning, kan variera hos de olika socialkontoren (Ekström 2016:99).

Ekström använder sig av termen ”mäns våld mot kvinnor i nära relationer” i sin avhandling då hon anser att begreppet fångar upp könsdimensionen mellan män och kvinnor, vilket inte ”våld i nära relationer” gör. Det är viktigt att kvinnors underordning och mäns makt inte

kommer i skymundan, vilket sker när neutrala beskrivningar av våldet används, samt att poängtera att begreppet våld inte bara innefattar fysiskt våld, utan även psykiskt, sexuellt och ekonomiskt våld (Ekström 2016:23).

Hälso- och sjukvården

I kandidatuppsatsen "*Fråga mig! Släpp mig inte!*" undersöks hur många gånger en våldsutsatt kvinna uppsöker vård utan att få frågan om våld. Genom att intervjua nio kvinnor, som blivit rekryterade från krismottagningen för kvinnor, framkommer det att kvinnorna hade sökt sjukvård i genomsnitt elva gånger utan att få frågan om de hade blivit utsatta för våld. Hur kvinnorna upplevde bemötandet varierade från belåtenhet till att känna sig kränkta av vårdpersonalen (Smed Karling 2009:27). Att en kvinna inte blir tillfrågad om våld kan bero på att vårdpersonalen är rädd för kvinnans reaktion, både för vilka känslor som ska komma upp men även för hur vårdpersonalen ska bemöta känslorna, men framför allt om brist på kunskap (Smed Karling 2009:29). Det kan resultera i att kvinnans självbild påverkas negativt och att känslor som gnällig, svag och inkapabel kan infinna sig hos kvinnan. När kvinnorna fick komma i kontakt med terapeuter som hade kunskap om området upplevde de större förståelse och att de kunde prata om våldet på ett sätt som ledde till att förändra sin situation. Samtliga kvinnor som medverkade i studien upplever att kunskap och erfarenhet är det viktigaste faktorerna när det gäller bemötandet av våldsutsatta människor och att det finns stora kunskapsbrister inom sjukvården (Smed Karling 2009:21).

Relationen mellan teori och tidigare forskning

Genomgående i den tidigare forskningen är anknytningen till Lipskys teorier. Framför allt begreppet "creaming" kan appliceras på den tidigare forskningen, vilket innebär att personer som arbetar med våldsutsatta kvinnor utgår från sina egna fördomar. Om den verksamma inte anser att kvinnan förtjänar att få stöd kommer det inte heller att erbjudas de stödinsatser som hon egentligen har rätt till (Lipsky 1980:49). Det visar sig genom att våldsutsatta kvinnor kan uppfatta polisen som känslökall, att vårdpersonal inte frågar om kvinnan har blivit utsatt för våld och om att socialsekreterare skuldbelägger kvinnan efter att hon berättar om vad hon har varit med om eller att hon inte planerar att lämna mannen (Agevall et al. 2010:47, SOU 2006:156, Smed Karling 2009:27). Det löper också parallellt med forskningen om den våldsutsatta kvinnan har dåliga erfarenheter av myndigheter påverkar valet om huruvida kvinnan kommer att söka hjälp eller inte (Liang et al. 2005:78). I *Mäns våld mot kvinnor: ett*

socialsekreterarperspektiv märks det att verksamma utgår från framför allt konfliktperspektivet där våldet förklaras som ett relationsproblem (Svensson 2009:30, Lundgren 2004:87-89). *Det besvärliga våldet* tar upp att det är viktigt att använda korrekta begrepp för att beskriva problemet, det vill säga att benämna det som mäns våld mot kvinnor istället för våld i nära relation. Samt att det finns fler former av våld än fysiskt våld – och att det måste uppmärksammas mer (Ekström 2016:23).

Teorierna och den tidigare forskningen har tolkats som feministiska redskap för att empiriska kunna analyseras utifrån ett feministiskt perspektiv. Vidare fokuserar uppsatsen inte på en enda verksamhet utan utforskar istället sambandet mellan verksamheter som är viktiga aktörer i arbetet med våldsutsatta kvinnor. Kunskapsbegreppet används vanligtvis synonymt med utbildning, vilket vi anser är en för snäv begreppsdefinition då det enligt oss även borde innefatta engagemang i frågan om mäns våld mot kvinnor, vetskap om olika former av våld och dess konsekvenser samt insikt om rådande föreställningar om våldsutsatta kvinnor. Då vi inte har haft möjlighet att fråga våldsutsatta kvinnor om deras upplevelser av myndigheters och kvinnojourers stöd har den tidigare forskningen kompletterat vår uppsats. Samtidigt anser vi att den här studien fyller en lucka, vilken är att förklara varför våldsutsatta kvinnor söker sig till kvinnojourer när det är myndigheter som har det yttersta ansvaret att möta deras behov.

Kapitel 4

Metod

För att kunna besvara frågeställningarna utgår studien från tio semistrukturerade intervjuer, var en har gjorts genom en telefonintervju och resterande skett i mötesform. Utöver det har information om verksamheternas ansvarsområden, beträffande stödet till våldsutsatta kvinnor, införskaffats från deras respektive hemsidor. Individuella intervjuer ger respondenterna utrymme till att utveckla sina svar och en semistrukturerad intervjuguide gör det möjligt att ställa relevanta följdfrågor (Dalen 2015:34). Den första intervjun tog hälften så lång tid som resterande intervjuerna, även om intervjuguiden gjorde att alla frågor besvarades. Inte förrän efteråt förstod vi att vi fick ställa följdfrågor som inte är nedskrivna och att det bidrar till att skapa en dialog snarare än en förhörsliknande situation (Harboe 2013:136).

Studien är en tvärsnittsstudie som utgår från ett strategiskt urval med informantgrupperna *polis*, *socialtjänst*, *hälso- och sjukvård* och *kvinnojour* (Lanz 2011:24). Resultaten är inte generaliserbara då det inte är möjligt att uttala sig om hur representativa respondenterna är för de respektive verksamheterna. Initialt skulle informantgruppen *hälso- och sjukvården* inbegripa personal från vårdcentraler och akutmottagningar eftersom de möter våldsutsatta kvinnor som söker medicinsk hjälp, men med anledning av att vi inte mottog några svar på de mail vi skickade omformades informantgrupper till att innefatta personal från ungdomsmottagningar. 8 av 9 respondenter arbetar specifikt med mäns våld mot kvinnor, vilket gör att de i allra högsta grad är centrala aktörer som kan uttala sig om våra frågeställningar. De valdes dessutom utifrån var i Västra Götaland de arbetar för att belysa att myndigheters kunskapsluckor inte är knutna till ett specifikt område, utan förekommer oberoende av geografisk plats (Harboe 2013:137). Utöver det kontaktades Föreningen Tillsammans för att bistå med expertis om mäns våld mot kvinnor och deras erfarenheter av att utbilda myndighetspersonal.

Informantgrupper

Informantgruppen ”polis” består av civilutredarna Malin och Göran som arbetar som utredare på avdelningen för brott i nära relation och genomfört en tio veckor lång utbildning på Polishögskolan. Malin är utbildad socionom och har varit på avdelningen i fyra år, och Göran

har tidigare arbetat som vaktkonstapel/fångvaktare och varit på avdelningen i tre år. De har medverkat i kurser om bland annat förhörsmetodik och normaliseringsprocessen.

Informantgruppen "socialtjänsten" består av socialsekreterarna Ylva och Emma som är utbildade socionomer och arbetar på vuxenenheten på två olika socialkontor. Ylva ingår i en mottagningsgrupp som specificerar sig på ärenden som involverar våldsbrott och Emma har, utöver socionomutbildningen, utbildat sig inom mäns våld mot kvinnor på NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid) i Uppsala. I Emmas tjänst ingår att utbilda nyanställda om mäns våld mot kvinnor och hon har tidigare utbildat även poliser och lärare inom samma område. De har även erfarenhet av att arbeta med missbruksproblematik.

Informantgruppen "kvinnojourer" består av jourkvinnorna Sogol, Karin och My som arbetar på ideella kvinnojourer. Sogol är utbildad beteendevetare och arbetar framför allt som boendesamordnare, men bemannar även telefonjouren och åker runt för att informera om verksamheten. Karin är utbildad jurist och arbetar som verksamhetsledare och jurist, vilket enligt henne innebär att hon haft en mängd olika arbetsuppgifter på kvinnojouren sedan hon blev aktiv år 2008. My är utbildad socionom och arbetar, sedan fyra år tillbaka, som kvinnoordnare vilket innebär att vara en stödkontakt till våldsutsatta kvinnor och att vara behjälplig i praktiska frågor, exempelvis genom att kontakta myndigheter åt den våldsutsatta kvinnans vägnar. Samtliga har genomfört en jourutbildning samt löpande fortbildningar om mäns våld mot kvinnor.

Informantgruppen "hälso- och sjukvården" består av kuratorn Anna och psykologen Lisa som arbetar på ungdomsmottagningar sedan sex respektive tio år tillbaka. Anna är utbildad socionom och har tidigare arbetat som socialsekreterare och ideell jourkvinna, samt läst en grundkurs om mäns våld mot kvinnor. Lisa är utbildad psykolog och specialiserar sig på mäns våld mot kvinnor, och har tidigare arbetat på Kommunens kriscenter för kvinnor samt på Krismottagningen för kvinnor på Östra sjukhuset.

Julia Östfeldt är vice ordförande och grundare av Föreningen Tillsammans, och fungerar i studien som sakkunnig. Föreningen arbetar utifrån uppfattningen att sexism är ständigt närvarande i samhället samt att maktstrukturer och normer gör att kvinnor betraktas som sexuella objekt. Föreningen är kunskapsdrivande och erbjuder utbildningar och föreläsningar,

som riktas främst till unga men även professionella som arbetar med våldsutsatta kvinnor, för att skapa en samtyckeskultur och för att lyfta frågan om mäns våld mot kvinnor.

Tillvägagångssätt

För att kunna ta reda på vilka personer på socialtjänsten, hälso- och sjukvården och kvinnojourer som var lämpliga att kontakta gick vi in på deras hemsidor och sökte efter ansvariga som kunde hänvisa oss vidare till personer som dagligen möter våldsutsatta kvinnor. Efter att ha fått kontaktuppgifter från ansvariga kontaktade vi personal via mail eller telefon, vilket direkt resulterade i att två socialsekreterare och tre jourkvinnor accepterade vår förfrågan. Vi fick däremot inga svar från vårdcentraler eller akutmottagningar förrän vi ringde till två ungdomsmottagningar och kom i kontakt med en psykolog och en kurator som ville ställa upp. Kontakten med civilutredarna initierades efter att vi ringt 11414 och fått kontaktuppgifter till den högsta chefen på avdelningen för brott i nära relation. Hen gav oss kontaktuppgifter till två civilutredare som tackade ja efter att vi mailat om en intervju. Julia Östfeldt på Föreningen Tillsammans intervjuade vi via telefon efter att ha mailat föreningens allmänna mailadress och berätta att vi ville prata med någon av dem i egenskap av sakkunnig.

Vi utformade en semistrukturerad intervjuguide som utgick från studiens frågeställningar, och intervjuerna ägde rum på respondenternas arbetsplatser och spelades in, med deras godkännande. Vi båda närvarade på samtliga intervjuer och turades om med att antingen ha huvudansvaret och leda intervjun eller att föra anteckningar. Inspelningarna delades upp för transkribering och analyserades gemensamt genom kodning, där vi letade efter återkommande begrepp, teman och attityder samt relevanta citat. Våra huvudsakliga teman har utgått från frågeställningarna, det vill säga: stöd och bemötande, samverkan samt förståelser av våldet, som utmynnade i specifika begrepp, citat, attityder och skillnader i förhållnings- och arbetssätt. Därefter kopplades empirin till teorier och tidigare forskning som tolkades utifrån en feministisk ansats, vilket innebär att vi utgår från att genusordningen påverkar alla delar av samhället och att myndigheter inte är något undantag.

Etiska reflektioner

Ämnet för den här uppsatsen har närmats med stor försiktighet framför allt med anledning av att kvinnor som har blivit våldsutsatta inte har blivit intervjuade. Initialt var tanken att våldsutsatta kvinnor skulle utgöra en femte informantgrupp men i samråd med styrelsen på

den kvinnojour vi är aktiva inom gjordes valet att utesluta den gruppen. Det går inte att lämna någon garanti på att kvinnorna inte kommer att påverkas negativt av att intervjuas eller av att läsa studiens resultat (Dalen 2015:20). Att använda tidigare forskning som inkluderar intervjuer med våldsutsatta kvinnor har därför varit ytterst gynnsamt. Vi har också behövt säkerställa att studien inte påverkar respondenternas arbetsliv. Alla, förutom Julia på Föreningen Tillsammans, har fått fingerade namn och specifika detaljer om deras kontor har tagits bort, även om några respondenter menade att anonymitet inte var nödvändigt (Dalen 2015:27, Vetenskapsrådet 2011:18, 67).

Ett dilemma har varit att vår studie kan reproducera könsbinäritet framför allt genom tillämpningen av teorier om maskulinitet och femininitet. Detta görs för att belysa att mäns våld är ett samhällsproblem som behöver motarbetas. Samtidigt utgår vi från att genus är något som människor gör – inte något som vi föds med (Vetenskapsrådet 2003:11). Att vi har starka åsikter om genusfrågor och mäns våld mot kvinnor kan ha påverkat vår skildring, och möjligtvis även respondenternas svar (Yin 2013:50). Vår förförståelse som kommer från vårt arbete som ideella jourkvinnor gjorde att ett strategiskt urval av respondenter var nödvändigt. Förförståelsen har påverkat vilka teorier och vilken tidigare forskning som har använts, men empirin har bestått av resultat som såväl bestridit och bekräftat våra uppfattningar – mycket med anledning av att den utgår från fyra olika informantgrupper (Yin 2013:93, Dalen 2015:17). Vidare var det nödvändigt att intervjua jourkvinnor som vi inte sedan tidigare kommit i kontakt med, det vill säga att inte tillfråga personer inom den jour vi själva är aktiva inom. Detta för att reducera risken för solidaritetsproblem där vi hade varit för igenkännande med respondenterna och kontaminerat datan (Dalen 2015:22).

Kapitel 5

Analys och resultat

Analysen är uppdelad utifrån frågeställningarna:

Vilket stöd och bemötande erbjuder socialtjänsten/polisen/hälso- och sjukvården våldsutsatta kvinnor? Vilket stöd och bemötande erbjuder kvinnojourer våldsutsatta kvinnor? Hur fungerar samverkan mellan polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och kvinnojourer gällande våldsutsatta kvinnor? Vilka förståelser av våldet har professionella i de olika verksamheterna som arbetar med våldsutsatta kvinnor?

Vilket stöd och bemötande erbjuder socialtjänsten/polisen/hälso- och sjukvården våldsutsatta kvinnor?

Socialtjänsten

Socialtjänsten ska hjälpa och ge råd till människor som befinner sig i kris. Hjälpn kan bland annat bestå av behandling, rådgivning och tillfälligt boende (Socialstyrelsen 2016:10). Socialsekreteraren Emma anser att socialtjänstens bemötande har brister och refererar till socialsekreterare hon har mött genom sitt arbete. Hon menar att socionomutbildningen är otillräcklig och att kompetens förklaras med att socialsekreteraren i fråga har ett eget intresse för ämnet. I Att ta ansvar för sina insatser: socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor (2006) liknas socialtjänsten vid ett lotteri, med anledning av att det finns påtagliga skillnader mellan olika socialsekreterares bemötande (SOU 2006:65:156). Jourkvinnan My resonerar på ett liknande sätt och menar att socialtjänstens brister kan få allvarliga konsekvenser.

”Du kan ha otur att få en socialsekreterare som är väldigt okunnig, så det är väldigt så att det är ett lotteri beroende på vart du hamnar någonstans och vad man sen får för hjälp, vilket är väldigt synd och detta leder till att det inte blir rättssäkert för kvinnan och barnen”.

(My, Kvinnojouren)

För socialsekreteraren Ylva innebär ett bra bemötande att inte ifrågasätta, trots att hon kan vara skeptisk över kvinnans berättelse och tycka att den inte vittnar om mer om ett vanligt gräl. Hon tillämpar då konfliktperspektivet som inte definierar våldet som en del av

genusordningen, utan som ett resultat av ett bråk mellan två jämbördiga parter, vilket kan leda till att kvinnans berättelse mottas med skepticism (Lundgren 2004:88).

Enligt civilutredarna ansvarar socialtjänsten för att tillgodose våldsutsatta kvinnors behov efter att polisen har gjort en orosanmälan. Många socialkontor använder kvinnojourer som sitt främsta redskap för att erbjuda lämpligt stöd och hjälp åt våldsutsatta kvinnor – trots att det enligt lagen är de som bär det yttersta ansvaret (SOU 2006:65:146). Jourkvinnorna lyfter det som ett problem, då socialtjänsten utgår från att kvinnojourerna alltid ska stötta upp deras verksamhet.

”Det är en prioriterad fråga som ingen prioriterar och sen läggs det på oss, att vi ska göra det”
(Karin, Kvinnojouren)

Polisen

Anställda på polismyndigheten ska förhålla sig till ledorden tillgängliga, effektiva och engagerade, som ska tydliggöra vad polisen står för. Kriminalpolisen ska utreda brott, bland annat genom att förhöra målsäganden, misstänka samt vittnen. Arbetet innefattar även att behandla kontaktförbud, hantering av bevismaterial och övriga administrativa uppgifter. Polisen har även möjlighet att utföra hot- och riskbedömningar för att kartlägga vilket skydd den utsatta är i behov av (Polisen 2016). Avdelningen för brott i nära relation har nyligen påbörjat ett nytt arbetssätt med anledning av att det tidigare har varit alldeles för långa processer där det kan ta upp till ett halvår innan målsäganden ens blir uppringd. Civilutredarna Malin och Göran tror att det kommer att innebära att uppfattningarna om polisen kommer att förbättras avsevärt, och att det leder till att de kan följa riktlinjerna om att kontakta målsägaren inom en veckas tid. Agevall et al. (2010) betonar vikten av att de våldsutsatta kvinnorna upplever polisens förhållningssätt positivt då polisen ofta är kvinnornas första myndighetskontakt (Agevall et al. 2010:42). Malin menar dock att det är viktigt att poängtera att deras primära uppgift är att utreda brott, inte att möta övriga behov.

”Sen är ju inte vi, intresserade låter ju fel, men om man ska hårdra det så är vi ju inte intresserade av det andra” (Malin, Polisen)

Socialsekreteraren Emma berättar att hon träffat många kvinnor som blivit illa bemötta av polisen och att det förekommer en mentalitet om att våldsutsatta kvinnor får skylla sig själva.

Det är också en av orsakerna till att få kvinnor polisanmäler det de varit med om (Liang et al. 2005:77). Jourkvinnan My anser att polisen också borde ta ett större ansvar gällande riskbedömningar, det vill säga ta reda på om det finns en hotbild och hur den i sådana fall ser ut. När polisen inte genomför hot- och riskbedömningar hamnar det ansvaret istället på kvinnojourer, vilka sällan är utbildade inom det. Bedömningarna görs för att undersöka om det förekommer en risk för att kvinnan ska bli utsatt för våld igen. Genomförandet av hot- och riskbedömningar inom polisen varierar beroende på vilken utredare som hanterar ärendet, vilket har resulterat i att det inte upprättats någon särskild rutin för arbetet (SOU 2006:65:154). Enligt civilutredaren Göran är det möjligt att lämna över ärenden till brottsoffer- och personsäkerheten vid misstanke om en hög riskbild, men socialsekreteraren Emma är skeptisk till att poliser har tillräckligt med kunskap om mäns våld mot kvinnor och menar att polisutbildningen är högst bristfällig.

”Jag tror absolut att polisen skulle behöva mer utbildning inom våld i nära relationer”.

(Emma, Socialtjänsten)

Hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvården ska ha omfattande kunskap om människor för att kunna erbjuda den hjälpsökande professionell hjälp som täcker samtliga behov. Förebyggande arbete med hälsofrämjande stöd och ständig prioritering av patienters hälsa är ett grundläggande ansvarsområde (Kunskapsguiden 2014). Psykologen Lisa menar att ett bra bemötande inte nödvändigtvis handlar om att diskutera specifika detaljer, utan om att fokusera på hur händelserna har påverkat kvinnan. Flera av respondenterna ställer sig dock kritiska till vårdens bemötande och kunskap om mäns våld mot kvinnor. Socialsekreteraren Emma anser att sjukvården, på rutin, måste fråga om våld och även ha kunskap om hur svaret ska hanteras.

”Först och främst så tänker jag att vården har ett oerhört stort ansvar, för att det är oftast dem som kommer i kontakt med de här kvinnorna, oftast först så att säga”.

(Emma, Socialtjänsten)

I *Fråga mig! Släpp mig inte!* kritiserar vårdinstanser för att sällan ställa frågor om våld, vilket kan resultera i att våldsutsatta kvinnor tappar förtroendet för myndigheter och att deras självbild påverkas negativt (Smed Karling 2009:27). Psykologen Lisa hävdar dock att ungdomsmottagningar har som rutin att alltid ställa frågor om fysiskt, psykiskt och sexuellt

våld. Kuratorn Anna nämner också Freda; ett dokument som även socialtjänsten kan använda sig av för att kartlägga om och på vilket sätt våld har förekommit.

Uppfattningar om andra verksamheters stöd och bemötande

Civilutredarna anser att verksamheterna har ett bra bemötande och god kunskap om mäns våld mot kvinnor, i motsats till jourkvinnorna som menar att de erfarit stora brister hos samtliga myndigheter.

”Vi får ju ringa och tala om för dom hur deras rutiner ser ut, som jag aldrig har sett, men jag vet ju vad dom har för rutiner. Jag vet vilken lag dom följer och det är ju ganska, så ja, dom gör inte alltid ett jättebra jobb”. (Karin, Kvinnojouren)

Vidare berättar jourkvinnorna om samtal de haft med våldsutsatta kvinnor som beskrivit hur myndigheter inte lyssnat eller bemött dem som jämlikar. Det är ett stort steg för våldsutsatta kvinnor att vända sig till en myndighet, och om de inte får ett bra bemötande kan det leda till att många negativa känslor infinner sig.

”Det är sällan som det blir upplyfta och får det bemötande som det behöver”.
(Sogol, Kvinnojouren)

Julia på Föreningen Tillsammans, som är en kunskapsdrivande organisation som arbetar för en samtyckeskultur, anser att samtliga instanser har det yttersta ansvaret för våldsutsatta kvinnor. Om myndigheter hade tagit sitt ansvar och utfört de arbetsuppgifter som hör därtill hade det inte funnits ett behov av ideella krafter, såsom exempelvis kvinnojourer. Hon menar att mycket kan förklaras med kunskapsluckor hos socialtjänsten, polisen och vårdn.

“Kunskapen hos andra instanser är väldigt personbaserad. Det får inte vara personbaserat utan måste vara kompetensbaserad för att man ska få likvärdig vård och ett likvärdigt bemötande”.
(Julia, Föreningen Tillsammans)

Vilket stöd och bemötande erbjuder kvinnojourer våldsutsatta kvinnor?

Kvinnojourers huvudsakliga uppgift är att ge stöd åt våldsutsatta kvinnor. Stödet innefattar stödsamtal, juridisk rådgivning och att möta det faktiska behovet (Roks uå, Svensson 2009:40). Lipsky (1980) menar att den stödsökandes behov ofta omformuleras för att anpassas till verksamhetens riktlinjer, men kvinnojourer behöver inte förhålla sig till ramverk såsom myndigheter behöver (Lipsky 1980:57, Ekström 2016:87-90). Samtliga respondenter är överens om att kvinnojourer är den verksamhet som har mest kunskap om mäns våld mot kvinnor och bemötandet av våldsutsatta kvinnor. Jourkvinnan Karin förklarar det genom att kvinnojourer utgår från en gemensam syn om samhällets genussystem, vilket ligger nära makt- och kontrollperspektivet som beskriver våldet som en del av genussystemet och reproducerandet av den manliga dominansen (Lundgren 2004:91-92, Bourdieu 1999:71-72). Psykologen Lisa är av uppfattningen att alla som arbetar på kvinnojourer är kompetenta och engagerade.

”På kvinnojourer tror jag inte att man blir skuldbelagd, utan jag tror att om man blir skuldbelagd någonstans så är det polis, socialtjänst eller sjukvården och då handlar det mer om okunskap”. (Lisa, Ungdomsmottagningen)

I *Att ta ansvar för sina insatser: socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor* (2006) redovisas det att många socialsekreterare anser att jourkvinnor har mest kunskap om våldsutsatta kvinnor. De våldsutsatta kvinnor som intervjuas i studien säger att kvinnojourer är mest kompetenta och erbjuder bäst stöd (SOU 2006:65:159). Jourkvinnan Karin menar att det är påtagligt att myndigheterna, men framför allt socialtjänsten, inte har tillräcklig kompetens för att hantera ärenden om mäns våld mot kvinnor.

“Att socialsekreteraren ringer till oss och säger här har jag ett fall, det här och det här har hänt, har ni några tips? Det visar ju på att den kunskapen kanske inte finns hos alla tjänstemän där ute”. (Karin, Kvinnojouren)

Jourkvinnan Sogol tror att det kan förklaras med att kvinnojourer är betydligt mer samhällsorienterade än vad myndigheter är, och att myndigheter inte vet var de ska hänvisa kvinnor som har behov som är större än vad de kan tillgodose. Agevall (2010) menar att polisen ska ha kunskap om andra verksamhetens ansvarsområden och kunna hänvisa dem

vidare, men 30% av våldsutsatta kvinnor får inte hjälp med att söka sig till andra verksamheter eller organisationer (Agevall 2010:47).

Lisa och Anna, från ungdomsmottagningen, menar att anonymiteten som kvinnojourer erbjuder är en stor anledning till att många kvinnor söker sig dit. De tycker också att kvinnojourer är den mest tillgängliga instansen.

”Där är det mer lättillgängligt och frikopplat från det här med journaler och sådana saker som vården och socialtjänsten har”. (Anna, Ungdomsmottagningen)

Anna tror att många är oroliga över vad som händer efter att en kontakt med en myndighet har initierats, och att kvinnojourer är ett alternativ för att få information om en eventuell rättsprocess. *Att ta ansvar för sina insatser: socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor* visar att kvinnojourer är den verksamhet som upplyser om diverse processer som är aktuella under och efter exempelvis en polisanmälan eller vårdnadstvist (SOU 2006:65:159).

Hur fungerar samverkan mellan polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och kvinnojourer gällande våldsutsatta kvinnor?

Samtliga respondenter är missnöjda med samarbetet mellan verksamheterna, och civilutredarna och socialsekreterarna hävdar att stödet till våldsutsatta kvinnor hade förbättrats om det funnits en tydligare samverkan. Socialsekreterarna tycker dock att samarbetet med kvinnojourerna fungerar väldigt bra, vilket jourkvinnorna inte håller med om. Jourkvinnan Karin menar att det inte finns något samarbete mellan hennes kvinnojour och någon av myndigheterna. Hon hade önskat att samarbetet inkluderade ett kunskapsutbyte, men anser att myndigheternas ointresse för samarbete kan förklaras med att de inte prioriterar frågan.

Socialsekreterarna och civilutredarna saknar kunskap om kvinnojourernas arbete och vad de kan erbjuda våldsutsatta kvinnor. De menar att det alltid krävs en hänvisning från socialtjänsten för att en kvinna ska kunna kontakta en kvinnojour, och endast en av dem visste att kvinnojourer erbjuder stödsamtal. Resterande trodde att Kriscentrum för kvinnor, en kommunal jour som är en del av socialförvaltningen, är den enda instans som kan erbjuda det stödet. Därmed saknar de kunskap om att samtliga kvinnojourer i Västra Götaland erbjuder stödsamtal via telefon, chatt eller genom möten och att det inte krävs att kontakten går via socialtjänsten.

”Vi har ju kommunens Kriscentrum för kvinnor dit allt liksom i första hand slussas, och det är ju de som har samtalsmottagning. De andra kvinnojourerna har ju inte det”.

(Ylva, Socialtjänsten)

Jourkvinnan Sogol menar att kvinnojourer kunnat vara till större hjälp om den våldsutsatta kvinnan blivit hänvisad dit tidigare, men att kvinnojourer ofta är den sista anhalten efter att kvinnan ramlat mellan myndigheternas stolar. I *Det besvärliga våldet* framkommer det att stödsamtal inte alltid erbjuds av socialtjänsten, vilket även kan förklara varför våldsutsatta kvinnor vänder sig till kvinnojourer (Ekström 2016:87-90).

”Det är ju dit man vänder sig, det är ju myndigheterna man vet om att man ska vända sig till och det är ju dem som har i uppdrag att ta hand om de här personerna”.

(Sogol, Kvinnojouren)

Jourkvinnan My menar att en stor del av hennes arbete går ut på att rätta till fel som socialtjänsten har orsakat. Hon tycker att alla myndigheter borde ta sitt ansvar och inte se kvinnojourer som en förlängning av deras egen verksamhet. Många socialkontor använder kvinnojourer som ett redskap för att utföra det arbete som de enligt lag är skyldiga att erbjuda (SOU 2006:65:159).

”Vi ska inte behöva göra de arbetsuppgifter som vi inte kan eller bör göra, så det handlar mer om att det behöver finnas tydliga uppdragsuppdelningar”. (My, Kvinnojouren)

Vilka förståelser av våldet har professionella i de olika verksamheterna som arbetar med våldsutsatta kvinnor?

Mäns våld mot kvinnor

Respondenterna betraktar mäns våld mot kvinnor som ett samhällsproblem. Frågan om mäns våld mot kvinnor handlar om mänskliga rättigheter, då våldet på flera plan begränsar kvinnors livsutrymme och grundas i kvinnors underordning och mäns överordning (SOU 2004:121:12). Polisen och socialtjänsten har kritiserats för att inte använda begreppet "mäns våld mot kvinnor" utan istället säga "våld i nära relation", med anledning av att det osynliggör könsmaktsordningen (SOU 2004:121:73). Civilutredaren Malin anser att "våld i nära relation" bättre fångar upp genusperspektivet på grund av att det är lika illa oavsett vem förövaren är. Mäns våld mot kvinnor är, utifrån makt- och kontrollperspektivet, inte isolerade handlingar utan ett uttryck för genusordningen vilket innebär att kvinnors våld inte kan likställas med det strukturella problem som mäns våld utgör (Lundgren 2004:91-92).

"Jag tycker att det är dumt att säga mäns våld mot kvinnor (...), våld i nära relation tycker jag är ett betydligt bättre begrepp för att man ska fånga upp båda parterna". (Malin, Polisen)

Socialekreteraren Emma menar att "våld i nära relation" är ett bättre begrepp då det också finns kvinnor som utövar våld mot män. Problematiken om kvinnors våld mot män lyfts ofta som ett argument för att våldet mot kvinnor är ett relationsproblem snarare än ett samhällsproblem (Svensson 2009:30). Inom konfliktperspektivet ses våldet inte som en del av könsmaktsordningen, utan som ett resultat av ett bråk mellan två jämställda parter (Lundgren 2004:88). Jourkvinnorna hävdar att "våld i nära relation" inte tydliggör att mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt problem, och att myndigheters bemötande skulle förbättras om de kallade det för vad det är. Det stöds av utredningen *Slag i luften* som argumenterar för att korrekt begreppsanvändning behövs för att det preventiva arbetet mot mäns våld mot kvinnor ska utföras på rätt sätt: "betoningen av att olika grupper av brottsoffer måste hållas samman kan både medföra att kvinnors utsatthet osynliggörs och att mäns våld mot kvinnor inte förstås och motverkas utifrån en könsmaktsförståelse" (SOU 2004:121:95).

"Vi är väldigt noggranna med att just använda mäns våld mot kvinnor och inte våld i nära relationer eller lägenhetsbråk, eller vad det nu är för ord man säger, för att inte osynliggöra det som faktiskt är". (Karin, Kvinnojouren)

Våld

Det finns en homogen bild av våldsutsatta kvinnor som kan vara svår med identifiera sig med, då den ofta utesluter andra våldsformer än fysiskt våld (Agevall 2012:143-144). Psykologen Lisa nämner att hon ofta träffar kvinnor som har svårt att se sig som våldsutsatta för att deras kroppar inte vittnar om fysiskt våld, och att det därför är viktigt att poängtera att det finns olika typer av våldshandlingar.

”Då (vid mötet med kvinnan) är det nästan utan undantag att man har flera stycken övergrepp sedan tidigare som man inte riktigt har sett som övergrepp eller där man tänkt att det är sånt man på något sätt får stå ut med”. (Lisa, Ungdomsmottagningen)

Civilutredaren Malin lyfter dock att polisen måste undersöka om rekvisiten är uppfyllda, vilket hon i misshandelsärenden hävdar innebär att smärta måste ha infunnits. Samtidigt står det på polisens hemsida att våld inte innefattar endast fysiskt våld utan även psykiskt och sexuellt våld samt olaga hot (Polisen 2016).

”Du kan ha blivit slagen men har det inte gjort ont så är det ingen misshandel”.
(Malin, Polisen)

Socialsekreteraren Emma menar att det inte får förekomma någon rangordning av våldet, utan att samtliga våldshändelser måste uppmärksammas. Kuratorn Anna säger att våldshandlingar ofta kan gå ihop då våldsamma förhållanden vanligtvis innefattar många olika våldsformer. En del av våldets normaliseringsprocess går ut på att mannen växlar mellan olika metoder för att få kvinnan att se våldet som en naturlig följd av hennes misslyckanden (Lundgren 2004:62-64, Agevall 2012:147). Civilutredaren lyfter också att kvinnor ser våldet på ett annat sätt än vad män gör.

“Det är ju bara så att män blir ju inte lika rädda av att få ett slag kontra kvinnan liksom. En örfil för en man är ju inte hela världen”. (Göran, Polisen)

Bourdieu (1999) argumenterar för att det finns en uppdelning mellan manligt och kvinnligt, var det manliga står för det aktiva medan det kvinnliga står för det passiva. Görans resonemang kan förklaras med att mäns våldshandlingar blir mer effektiva genom deras

överordnade position (Bourdieu 1999:34). Våldet blir ett redskap för mannen för att höja sin maskulinitet och nedvärdera kvinnans femininitet (Lundgren 2004:38).

Föreställningar om våldsutsatta kvinnor

Samtliga respondenter anser att det finns ofördelaktiga föreställningar i samhället om vilka kvinnor det är som blir våldsutsatta. Jourkvinnorna och socialsekreteraren Emma tror att samma föreställningar finns även inom myndigheterna, vilket de både erfarit själva och fått berättat av våldsutsatta kvinnor. Följden av det kan förklaras genom begreppet "creaming" som innebär att anställdas arbetssätt ändras beroende på vem den hjälpsökande är. Exempelvis utomsvensk bakgrund kan ses som en faktor till att förneka särskilda stödinsatser då den professionella anser att stödinsatserna ändå inte kommer att göra någon större skillnad (Lipsky 1980:49). I förlängningen innebär creaming också att färre våldsutsatta kvinnor polisanmäler våldsbrott med anledning av att de inte känner att de kommer få den hjälp de har rätt till (Liang et al. 2005:77).

"Alltså du skulle bli förbluffad över folk man möter, man bara 'sa den här människan verkligen det?'. Det är katastrof att man tänker så om man jobbar på socialtjänsten".

(Emma, Socialtjänsten)

De föreställningar som respondenterna tar upp involverar missbruksproblematik, lägre socioekonomisk status, utomsvensk bakgrund samt att kvinnan är bärare av särskilda egenskaper - såsom svaghet och dragning till "dåliga" män. Civilutredarna menar att alkohol- och drogmissbruk är vanliga kännetecken hos framför allt de våldsutsatta kvinnorna, men i vissa fall även hos förövaren.

"Det är ju inte sällan det är alkohol inblandat och det kan vara åt båda hållen, båda har haft problem med alkohol även om de inte säger det, men man kan ändå liksom läsa av det".

(Göran, Polisen)

De hävdar också att de oftast möter kvinnor med lägre socioekonomisk status, vilket de andra respondenterna förklarar med att en högre socioekonomisk status medför andra resurser och ett större kontaktnät. Ett informellt skyddsnät har stor inverkan på om våldsutsatta kvinnor väljer att söka hjälp hos myndigheter, och forskning visar att det sambandet är ännu starkare hos kvinnor med lägre socioekonomisk status (Liang et al. 2005:80). Jourkvinnorna menar att

en vanligt förekommande föreställning är att våld ofta förekommer i invandrarfamiljer. Enligt kulturperspektivet görs kulturen till våldets bakomliggande orsak - men endast när förövaren har utomsvensk härkomst. Invandrarfamiljer hävdas vara djupt präglade av patriarkala strukturer som främjar våldsbrott, medan en svenskfödd förövares våldshandlingar betraktas som ett avvikande beteende (Lundgren 2004:90).

”Många har den bilden av en kvinna som hamnar på en kvinnojour att det är en utländsk stackars kvinna som kommer hit och blir utsatt för hedersvåld eller att hennes man är muslim”. (My, Kvinnojouren)

Respondenterna menar att det finns föreställningar om att de kvinnor som går tillbaka till mannen är svaga, och civilutredaren Göran nämner att han har kollegor som har uttryckt att “kvinnan ändå bara kommer gå tillbaka” och att det därför är onödigt att behandla ärendet. Civilutredaren Malin exemplifierar det Göran säger genom att referera till det som en stor svårighet.

”Det är ju en jättesvårighet för vi vet ju hur det är med kvinnor, de går ju oftast tillbaka”.
(Malin, Polisen)

Begreppet creaming syftar även till att den professionella prioriterar de hjälpsökande som antas ha störst chans att lyckas, vilket i det här avseendet betyder att kvinnan lämnar förhållandet (Lipsky 1980:49, Ekström 2016:93). Utifrån våldets normaliseringsprocess är det viktigt att ha i åtanke att det är väldigt svårt att lämna ett våldsamt förhållande, i synnerhet om det gått så långt att kvinnan har internaliserat våldet (Lundgren 2004:13, 64).

“Herregud kvinnor som berättar om möten med polis där de har känt att det är deras fel och att de också har känt det på socialtjänsten. Har de här kvinnorna då otur att träffa en sådan här person, då är det ju kört. Och då kommer dom aldrig komma tillbaka” (Emma, Socialtjänsten).

För civilutredarna är förhören den främsta svårigheten då de varierar beroende på om målsägarna är villiga att berätta om våldet eller inte och hur utförliga de är i sina beskrivningar. Polismyndigheten kräver att anställda får fram exakta detaljer av målsägaren för att utredningen inte ska läggas ner - vilket gör att poliserna hamnar mellan organisationens

krav och de våldsutsatta kvinnornas svårighet att återge fullständiga detaljer (Lipsky 1980:57). Göran menar också att det är problematiskt att våldsutsatta kvinnor anmäler sina män för misshandel för att få ensam vårdnad om barnen vid en vårdnadstvist. Han tycker att det är viktigt att inte utgå från att alla kvinnor ljuger om våldet, men att det är värt att ha i åtanke när det finns barn med i bilden.

”Man inte ska använda polisen som någon rättskipare i en vårdnadstvist bara för att jävlas med någon”. (Göran, Polisen)

När polisen har lagt ner en utredning mot en man som blivit anmäld för våldsbrott tycker han att socialtjänsten eller kvinnojourer ska lägga ner deras ärenden och inte tillåta fortsatt skyddat boende till den våldsutsatta kvinnan. Han tycker inte att anmälningar om våldsbrott, där tillräckliga bevis inte funnits, ska ligga till last för mannen vid exempelvis en vårdnadstvist. Alla våldsbrott inom en relation hanteras inte som ett allmänt åtalsbrott inom polisen, trots att det enligt lag ska falla under allmänt åtal och att polisen är skyldig att alltid utreda. En orsak till det kan vara att polisen inte tar mäns våld mot kvinnor på allvar (Polisen uå).

Kunskap och intresse

Kuratorn Anna hävdar att socionomutbildningen är bristfällig i fråga om mäns våld mot kvinnor och att hennes kunskap kommer från att arbeta ideellt på en kvinnojour. Socialsekreteraren Ylva håller dock inte med, utan menar att socionomutbildningen erbjuder tillräckligt med kunskap om bemötande och samtalsteknik. När det, i *Att ta ansvar för sina insatser: socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*, refererades till socialtjänsten som ett lotteri framkommer det också att bristande bemötande många gånger handlar om bristande kompetens. Många socialsekreterare önskar mer vidareutbildning, vilket också går att koppla till lotteriliknelsen som förklaras med att bemötandet beror på vilket intresse den enskilda handläggaren har för områden (SOU 2006:65:239).

”Jag behöver inte vara terapeutiskt kunnig, utbildning i hur man pratar får man genom socionomutbildningen”. (Ylva, Socialtjänsten)

Psykologen Lisa och jourkvinnan My ser ett bra bemötande som en av deras mest grundläggande arbetsuppgifter och menar att alla människor som arbetar med våldsutsatta

kvinnor har ett stort ansvar att hålla sig uppdaterade om mäns våld mot kvinnor. Att ha insyn i sin egen och andras verksamhet samt att ansvara över sin egen kompetensutveckling är ett viktigt element inom organisationer som möter våldsutsatta kvinnor (Johansson 2007:87).

”Jag tycker att man alltid har ett ansvar att ha ett så korrekt bemötande man bara kan och det är nästan det viktigaste. Att man benämner saker vid dess rätta namn, att man inte skuldbelägger och att man inte säger saker som kan förminska den personen som berättar”.

(Lisa, Ungdomsmottagningen)

Kapitel 6

Sammanfattande diskussion

Syftet med studien har varit att undersöka hur kunskapsluckor hos myndigheter kan förklara att våldsutsatta kvinnor söker sig till kvinnojourers stödverksamhet, samt att se vilka skillnader som finns i stöd, bemötande och kunskapsnivå mellan polisen, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och kvinnojourer. Det framkommer att respondenterna har olika uppfattningar om vad ett bra bemötande är. Vårdpersonalen menar att det är viktigt att inte skuldbelägga och att vara ett närvarande stöd, vilket även socialsekreterarna anser men de framhåller framför allt att det inte får förekomma skuldbeläggning om kvinnan väljer att gå tillbaka till mannen. Civilutredarna menar att bemötandet kommer i andra hand då deras huvudsakliga uppgift är att utreda brott. Samtliga myndighetspersoner anser att kvinnojourer är de mest kompetenta i sitt bemötande mot våldsutsatta kvinnor, och jourkvinnorna menar att deras stöd grundas i att de ser sig själva som mer samhällsorienterade än vad myndigheterna är. Jourkvinnorna kritiserar även de andra verksamheterna för att inte möta de våldsutsatta kvinnornas behov.

Utöver att polisen, i vissa ärenden, måste göra en orosanmälan till socialtjänsten tycks det inte finnas något större samarbete mellan verksamheterna - vilket flera av respondenterna anser är problematiskt. Däremot framkommer det att socialtjänsten utnyttjar kvinnojourers kompetens för att kunna frigöra sig från att de, enligt lagen, har det yttersta ansvaret för de våldsutsatta kvinnorna och på så vis inte heller behöva förbättra sin egen kompetens. Både civilutredarna och socialsekreterarnas kunskap om kvinnojoursverksamheten är bristande då de antingen inte har kännedom om att kvinnojourer kan erbjuda annat stöd än skyddat boende eller tror att all kontakt med kvinnojourer måste gå via socialtjänsten.

I tidigare forskning framkommer det att det finns missvisande föreställningar om våldsutsatta kvinnor - inte bara i samhället, utan även inom myndigheter. Resultaten i den här studien bekräftar det och visar på att det råder okunskap om såväl vilka kvinnor som blir utsatta som vilket våld de blir utsatta för. Konfliktperspektivet tycks vara det mest framträdande perspektivet hos polisen och socialtjänsten då samtliga lyfter att det inte bara är män som är våldsutövare (Lundgren 2004:88). Tidigare forskning visar på att perspektivet återfinns även

inom hälso- och sjukvården, vilket resultatet av intervjuerna med personal från ungdomsmottagningen inte bekräftar. Det kan förklaras med att ungdomsmottagningen inte är de mest representativa för vården överlag.

Civilutredarna och socialsekreterarna använder sig av "våld i nära relation" och jourkvinnorna använder sig av "mäns våld mot kvinnor" medan vårdpersonalen förhåller sig relativt neutrala till vilken begreppsanvändning som är mest lämplig. Att använda begreppet våld i nära relation kan kopplas till okunskap om det samhällsproblem som mäns våld mot kvinnor är och att myndigheter tenderar att osynliggöra att våldet är en konsekvens av genusordningen (SOU 2004:121:73). Även i ett av regeringens jämställdhetspolitiska delmål konstateras det att mäns våld mot kvinnor innefattar en strukturell problematik som är mer omfattande än vad begreppet "våld i nära relation" kan beskriva (Regeringen 2017). Jourkvinnornas djupa engagemang och deras vilja att hålla sig uppdaterade stämmer överens med deras kompetens om ämnet och deras konsekventa användning av begreppet mäns våld mot kvinnor. Det kan också förklara varför övriga respondenter anser att kvinnojourer är bäst lämpade att bemöta våldsutsatta kvinnor.

Behovet av kvinnojourer kan förklaras genom kunskapsluckor hos myndigheter som tar sig uttryck genom varierande uppfattningar om vad ett bra stöd och bemötande innebär, missvisande föreställningar om våldsutsatta kvinnor samt hur de ser på fenomenet mäns våld mot kvinnor. Resultatet är delvis väntat med anledning av att vi hade misstankar om att det finns brister i myndigheters stöd och bemötande av våldsutsatta kvinnor. Vi utgår från att genusordningen påverkar alla delar av samhället och att myndigheter inte är något undantag. Vidare bekräftar resultatet våra upplevelser av att arbeta som jourkvinnor, där vi mött många kvinnor som har uttryckt missnöje över myndigheters förhållningssätt. Hade studien sträckt sig över en längre tidsperiod hade den kunnat kompletteras med kvantitativ metod, framför allt för att kunna göra resultaten generaliserbara (Harboe 2013:140). Vår förhoppning är att ämnet betraktas tillräckligt intressant för att fler studier ska genomföras och att resultaten kan ge upphov till att mäns våld mot kvinnor och myndigheters bemötande av våldsutsatta kvinnor prioriteras högre.

Referenser

Böcker

Agevall, C. (2012). *Våldet och kärleken - Våldsutsatta kvinnors begripliggörande av sina erfarenheter*. Lunds universitet.

Bourdieu, P. (1999). *Den manliga dominansen*. Göteborg: Daidalos.

Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Universitetsförlaget: Oslo

Ekström, V. (2016) *Det besvärliga våldet*. Linköping: Linköpings Universitet.

Harboe, T. (2013). *Grundläggande metod - den samhällsvetenskapliga uppsatsen*. Malmö: Gleerups.

Johansson, R. (2007) *Vid byråkratins gränser. Om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. Tredje upplagan. Lund: Arkiv.

Lanz, B. (2011). *Den statistiska undersökningen: grundläggande metodik och typiska problem*. Lund: Studentlitteratur.

Lipsky, M. (1980). *Street-level Bureaucracy- Dilemmas of the individual in public services*. New York: The Free press.

Lundgren. (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Linköping: Roks.

Socialstyrelsen. (2016). *Våld: Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Socialstyrelsen

Vetenskapsrådet (2003). *Genusforskning - Frågor, villkor och utmaningar*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Yin, R.K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. Lund: Studentlitteratur.

Uppsatser

Smed Karling, J. (2009). *"FRÅGA MIG! SLÄPP MIG INTE!" Hur många gånger en våldsutsatt kvinna söker sjukvården utan att få frågan om våld och hur blir hon bemött?*

(Kandidatuppsats). Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet.

Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/20055>

Svensson, E. (2009). *Mäns våld mot kvinnor: ett socialsekreterarperspektiv*

(Kandidatuppsats). Göteborg: Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet.

Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/20949>

Rapporter/vetenskapliga artiklar

Agevall, C., Rejmer, A & Sonander, A. (2010). *Våldsutsatta kvinnor berättar. En utvärdering av projekt Karin* (Rapport 2010:2). Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

Liang, B., Goodman, L., Tummala-Narra, P., Weintraub, S. (2005). Theoretical Framework for Understanding Help-Seeking Processes Among Survivors of Intimate Partner Violence. *American Journal of Community Psychology*, volym 36, 71-84. doi: 10.1007/s10464-005-6233-6

Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J., & Kalliokoski, A-M. (2001). *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige - En omfångsundersökning*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

SOU 2006:65. *Att ta ansvar för sina insatser: socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

SOU 2004:121. *Slag i luften. En utredning om myndigheter, mansvåld och makt*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Hemsidor

Kunskapsguiden. (2014). *Socialtjänsten - uppdrag och ansvar*. Hämtad: 2016-12-12, från <http://www.kunskapsguiden.se/park/park-teman-alldre/samverkan-barn-unga/Sidor/Socialtj%C3%A4nsten-uppdrag-och-ansvar.aspx>

Polisen. (2016). *Brott i nära relationer - fakta*. Hämtad 2016-12-22, från <https://polisen.se/Lagar-och-regler/Om-olika-brott/Brott-i-nara-relationer/>

Polisen. (2016). *Brott i nära relationer - polisens arbete*. Hämtad 2016-12-12, från <https://polisen.se/Om-polisen/Olika-typer-av-brott/Brott-i-nara-relationer/>

Polisen. (uå). *Vad räknas som brott i en nära relation?* Hämtad 2016-12-12, från <https://polisen.se/Kom-till-oss/Vad-raknas-som-brott/>

Regeringskansliet. (2017) Mer om jämställdhetspolitikens mål. Hämtad 2017-01-12, från <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/01/mer-om-jamstalldhetspolitikens-mal/>

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige. (2013). *Jourstatistik 2013*. Hämtad 2016-09-20, från: <http://www.roks.se/M%25C3%25A4ns%20v%25C3%25A5ld%20mot%20kvinnor/Fakta/statistik/jourstatistik-2010>

Riksorganisationen för kvinnorjourer och tjejjourer i Sverige. (uå). *Här finns hjälp*. Hämtad 2016-12-26, från: <http://www.roks.se/har-finns-hjalp>

Bilaga

Intervjuguide

Presentation av personen

Hur länge du arbetat som socialsekreterare/civilutredare/psykolog/kurator/jourkvinna och med våld i nära relationer?

1. Hur kommer det sig att du arbetar med mäns våld mot kvinnor?
2. Hur ser du på mäns våld mot kvinnor?
3. Finns det saker ni inte kan eller ska hjälpa till med?
4. Vilket ansvar har andra – Polisen? Kvinnojourer? Socialtjänst? Hälso- och sjukvården?
5. Vad kan din verksamhet hjälpa till med som andra verksamheter inte kan göra?
6. Hur är arbetet organiserat?
7. Vad är svårt eller utmanande i ditt arbete?
8. Vad behöver förändras för att stödet till kvinnor ska bli bättre?
9. Vad har du fått för utbildning inom området?
10. Tycker du att du har fått tillräckligt med redskap för att hantera sådana frågor?
11. När ni möter våldsutsatta kvinnor - vad läggs det mest vikt vid?

Bemötande, juridiska frågor eller annat?

Vad är det viktigaste du kan göra när du möter en våldsutsatt kvinna?

Vad behöver kvinnorna för stöd och hjälp?

12. Tror du att könet på socialsekreteraren/polis/vårdpersonal påverkar bemötandet av den våldsutsatta kvinnan?

13. Hur tror du kunskapen ser ut hos andra verksamheter som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor?

14. Vad är det för kvinnor du kommer i kontakt med?

Är det en viss typ av kvinnor?

Om nej: Tror du att det finns en stereotyp bild, hos allmänheten, om att det är en viss typ av kvinna som blir våldsutsatt?

Om ja: Hur tänker du då?

15. Varför söker sig kvinnor till kvinnojourer?